

Katsauksia ja keskustelua

Kansantaloustieteen alan kehittämisprojektin ehdotus korkeakouluneuvostolle alan koulutuksen järjestämisestä maassamme

KYÖSTI PULLIAINEN, ERKKI KOSKELA, JOUKO YLÄ-LIEDENPOHJA
ja ARTO KOKKINEN

Korkeakouluneuvostolle

Opetusministeriö asetti 14.6.1993 korkeakouluneuvoston esityksestä neuvoston määräaikaisena jaostona toimivan kansantaloustieteen alan kehittämisprojektin. Projektin puheenjohtajaksi kutsuttiin professori *Kyösti Pulliainen* Joensuun yliopistosta ja jäseniksi professori *Erkki Koskela* Helsingin yliopistosta, professori *Jouko Ylä-Liedenpohja* Tampereen yliopistosta ja yht.yo *Arto Kokkinen* Suomen ylioppilaskuntien liitosta.

Projektin tehtäväksi annettiin jatkaa alansa selvitystyötä ja tehdä arvio ja yksilöidyt ehdotukset valtakunnallisen yhteistyön ja työnjaon järjestelyistä, jotta päädyttäisiin sellaiseen koulutus- ja tutkimusyksikkörakenteeseen, jolla olisi edellytykset mahdollisimman korkeatasoisen opetuksen, jatkokoulutuksen ja tutkimuksen harjoittamiseen. Projektin tuli antaa esityksensä korkeakouluneuvostolle lokakuun 15. päivään 1993 mennessä.

Jaosto jättää ohessa arvionsa ja ehdotuksensa korkeakouluneuvostolle.

Helsingissä, lokakuun 14. päivänä 1993

Kyösti Pulliainen

Erkki Koskela

Jouko Ylä-Liedenpohja

Arto Kokkinen

Kansantaloustieteen pääainekoulutusta annetaan yhteiskuntatieteellisellä alalla seitsemässä korkeakoulussa (HY, JoY, JY, LY, TaY, TY, ÅA), kauppatieteellisellä alalla myös seitsemässä (HKKK, JY, OY, SHH, TaY, TKKK, VY). Kaikkiaan kansantaloustieteen laitoksia on 12 kappaletta. Seuraavassa taulukossa on koottu eräitä tietoja näiden resursseista ja tuotoksista. Tiedot perustuvat laitosten itsensä vas-

tauksiin kesällä tekemäämme suppeaan kyselyyn.

Määrärahojen budjetointi ja seuranta poikkeavat hämmästyttävän paljon toisistaan, ei lie ne kahta yliopistoa, missä rahat jaettaisiin samalla tavalla. Myös se, mitä rahoja jaetaan laitostasolle, mistä asioista päätökset tehdään jossain muualla, vaihtelee. Suurista eristä mainittakoon kirja- ja aikakauslehtimäärärahat, jot-

Taulukko. Kansantaloustieteen laitosten henkilöresurssit ja tuotokset

Laitos	Tutk/ opet. virat	Muu henki- löstö	Sis. otto 1992	Sis.otto 83-87 keskim	kand. 88-92 keskim	lis. 88-92	tri. 88-92	suoritetut opintoviikot 1992
HKKK	7	5	70	34	28	7	2	7 820
HY	8	10	64	59	29	29	9	7 683
JoY	4	3	20	15	13	6	0	2 924
JY	4	4	25	25	20	4	4	4 077
LY	2	1	9	0	-	1	0	376
OY	4	2	26	30	15	4	2	1 870
SHH	5	3	8	7	6	2	2	1 085
TaY	7	6	50	47	24	1	1	6 480
TKKK	4	3	18	7	6	2	0	3 490
TY	5	4	39	28	13	2	0	3 894
VY	3	2	11	-	12	2	1	2 870
ÅA	4	3	-	-	6	3	3	2 846
Yht.	57	46	n.350	n.270	172	63	24	45 415

Taulukossa tutkijan ja opettajan virkoihin on sisällytetty professorit, apulaisprofessorit, lehtorit ja yliassistentit. Esim. assistentit kuuluvat muuhun henkilöstöön. Seuraavissa sarakkeissa on sisäänotto kansantaloustieteen opintoihin vuonna 1992 sekä keskimäärin vuosina 1983-1987¹. Perustutkinnon suorittaneiden luku keskimäärin vuosina 1988-1992, sekä lisensiaatin ja tohtorin tutkintojen kokonaismäärä vuosina 1988-1992. Suoritetujen opintoviikkojen määrä ei, rekisterien ongelmista johtuen, välttämättä ole laitoksittain aivan vertailukelpoinen.

ka jossain korkeakoulussa jaetaan laitoksille, joissain kirjastolle. Kansantaloustieteen laitosten koko rahoituksen selvittäminen vaatii niin suuren työpanoksen, että kehittämisprojektilla ei ollut sellaista käytettävissään.

Taulukko osoittaa suuria eroja sekä resurs-

seissa että tuotoksissa ja näiden suhteessa. Vaikka pitkälle meneviä johtopäätöksiä eri laitosten tehokkuudesta ja tuottavuudesta näiden tilannetta kuvaavien lukujen perustella ei voidakaan tehdä, on nähtävissä, että kansantaloustieteellisen tutkimuksen² ja jatkokoulu-

¹ Vaasan yliopistossa sisäänotto tapahtui vuoteen 1986 asti yhdessä aluetalouden suuntautumisvaihtoehdon kanssa, Åbo Akademiassa opiskelijat valitsevat pääaineensa opintojen kestäessä. Sisäänottosarakkeiden loppusumma on arvioitu sisältämään myös VY:n ja ÅA:n laskennallisen "sisäänoton".

² Tämä käy ilmi kyselymme aineistosta, jota kuitenkin ei ole helppo saattaa niin vertailukelpoiseksi, että sitä voisi yksinkertaisena taulukkona esittää. Havainto tutkimustoiminnan keskittymisestä Helsinkiin ei ole kuitenkaan kellekään alaan perehtyneelle millään tapaa uusi.

tuksen painopiste on selvästi Helsingissä. Taloudellisten tutkimuslaitosten sijainti vaikuttaa tähän osittain, joitakin kansantaloustieteen lisensiaatintutkielmia ja väitöskirjoja tehdään niissä. Joka tapauksessa, ainoastaan Helsingissä voidaan puhua merkittävästä kansantaloustieteellisestä tutkijayhteisöstä.

Toinen ja tärkeä selkeästi tehtävissä oleva johtopäätös on, että kaikki ne 12 kansantaloustieteen laitosta, joissa pääainekoulutusta nykyisin annetaan ovat kansainvälisesti vertailten hyvin pieniä. Esim. Ruotsin kuudessa kansantaloustieteen laitoksessa ylempien opettajien virkoja (professorit, apulaisprofessorit, lehtorit, yliassistentit) on seuraavat määrät (luvat eivät sisällä assistentteja eikä dosentteja)³: Göteborgin yliopisto (19); Lundin yliopisto (24); Tukholman kauppakorkeakoulu (13); Tukholman yliopisto (34); Uppsalan yliopisto (25); Uumajan yliopisto (16).

Ruotsin korkeakoulujen kansantaloustieteen laitoksia pidetään pieninä kansainvälisessä vertailussa⁴, esim. Harvardin yliopiston kansantaloustieteen laitoksessa on 54 edellä tarkoitettua ylempää opettajaa, London School of Economics'issa 36. Suomen korkeakoulujen kansantaloustieteen laitoksista suurimmalla, HY:ssa em. opettajia on kahdeksan, pienimmällä kansantaloustieteen laitoksella kaksi kappaletta, niinkuin edellisen sivun taulukosta näkyy.

Kansantaloustieteen valtakunnalliset henkilöresurssit tällä hetkellä riittäisivät vain kahteen ruotsalaista keskikokoa olevaan laitokseen tai yhteen kansainvälisellä tasolla määrällisesti merkittävään koulutus- ja tutkimusyksikköön.

³ Lars Engwall (ed): Economics in Sweden. An Evaluation of Swedish Research in Economics. Routledge, London 1992. (Table 7.1. p. 149).

⁴ Katso Engwall(1992) s. 148.

2. Maisterintutkinnon järjestäminen

Akateemisten tutkintojen rakenne on paraikaa keskustelun ja päätöksenteon alaisena. Yhteiskuntatieteellisen alan tutkintoasetusluonnos on annettu Opetusministeriöön⁵ ja kauppatieteellisen alan asetusta ollaan valmistelemassa. Näillä näkymin kauppatieteellisen alan asetusalustus ei valmistu ihan lähiaikoina. Emme ole jääneet odottamaan kauppatieteellisen alan työryhmien tuloksia vaan teemme kansantaloustieteen koulutusta koskevat ehdotuksemme ikäänkuin kansantaloustieteen kannalta ja sovitamme sanomiamme jo valmiiseen tutkintoasetusluonnokseen.

Asetusluonnoksessa yhteiskuntatieteellisen alan tutkinnoista oleellista on uuden, alemman korkeakoulututkinnon luominen. Tutkintoasetusluonnos on väljä ja jättää korkeakouluille suuren vapauden määrittellä esim. se, mikä on perustutkinto ja miten opiskelijat valitaan.

Koulutuslaryhmän mielestä on lähdeittäviä, että perustutkinto on kansantaloustieteessä maisterin tutkinto, johon opiskelijat otetaan sisään. Yhteishaun ja yhteisvalinnan mahdollisuus on alalla selvitettävä pikaisesti.

Syynä siihen, että maisterintutkinto olisi alalla pääasiainen perustutkinto, on, että alalla on selkeä ja kaikissa yksiköissä hyvin samanlainen tutkintorakenne⁶. Ekonomistin tehtäviin pätevytyminen edellyttää tiettyjen runkokurs-

⁵ Yhteiskuntatieteellisen alan tutkintorakenteen uudistaminen. Tutkintorakennetyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1993:28.

⁶ Koulutusohjelmat ovat hyvin samanlaisia. Ohjelman runkona ovat keskeiset kurssit: mikro- ja makrotalousteoria kolmella tasolla (approbatur, cum laude- ja laudaturtasolla) sekä matemaattinen taloustiede ja ekonometria. Kauppatieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen alan välillä eroa on kieliopinnoissa, joita edellisen alan tutkintoihin sisältyy noin kaksinkertainen määrä. Ns. menetelmätiäteitä opiskellaan yhteiskuntatieteellisellä alalla puolestaan enemmän.

sien suorittamista, joista osa on selkeästi syventäviä opintoja. Ekonomistin ammattipätevyyttä ei pelkillä aineopinnoilla saavuteta, eikä ole tarkoituksenmukaista ryhtyä erityisesti kansantaloustieteen laitoksilla valmistamaan yleisin yhteiskuntatieteellisiin valmiuksiin varustettuja kandidaatteja. Tutkinto kuitenkin annettaisiin niille, jotka sellaista (esim. ulkomaisten opintojen takia) tarvitsevat tai jotka syystä tai toisesta jättävät maisterintutkinnon viime vaiheet kansantaloustieteen osalta kesken. Kandidaatintutkinnon antamisella vain maisterikoulutusta antavassa yksikössä taataan myös aineopintojen laatu.

Kandidaatintutkinto annetaan sitä haluaville maisterintutkinnon sisällä ja vain niillä laitoksilla, joissa maisterikoulutusta annetaan. Laitoksia, joissa annettaisiin pelkästään kandidaattikoulutusta kansantaloustiede pääaineena, ei näin tulisi olla maassamme yhtäkään.

On otettava huomioon korkeakoululaitoksen historia. Riittävän monipuoliseen ja laadullisesti kattavaan maisterikoulutukseen kykenevällä yksiköllä suomalaisissa oloissa voisi ehdottomana minimivaatimuksena – *kun jatkokoulutus tapahtuu keskeisimmiltä osiltaan valtakunnallisesti keskitettynä nykyiseen tapaan, ja että yksiköjä tarkastellaan etupäässä koulutusyksikköinä eikä pääasiallisesti tutkimusyksikköinä* - pitää seuraavaa miehitystä:

- 6-7 professoria⁷(apulaisprofessorit mukaanluettuna); 2-3 yliassistenttia ja/tai lehtoria;
- 6-7 assistenttia⁸; edellisten lisäksi 4 avusta-

⁷ Professoreita tarvitaan vähintään yksi kullekin seuraavista aloista *jokaiseen yksikköön*: mikrotalousteoria (1-2 professoria), makrotalousteoria (1-2 professoria), ekonometria, julkistalous, kansainvälinen talous, jotta voitaisiin taata näiden keskeisten alojen asiantunteva opetus perus-, aine- ja syventävissä opinnoissa. Jokaisella laitoksella tulisi olla lisäksi edustettuna ainakin yksi muu soveltava erityisala valtakunnallisen jatkokoulutuksen tarpeisiin.

⁸ Assistentuurit ovat jatkokoulutuspaikkoja, mieluusti ainakin yksi kunkin professorin alalta tämän ohjauksessa laitosta kohti.

vaa henkilöä (jokaiseen yksikköön atk-asiantuntija, amanuenssi, 2 toimistohenkilöä) sekä tarpeellinen määrä perusvoimavaroja kirjankantoihin, tuntiopetukseen, jatkokoulutusstipendeihin, matkoihin, laitteiden ja kaluston, erityisesti tietotekniikka ylläpitoon⁹. Kansantaloustieteen valtakunnalliset henkilöresurssit riittäisivät korkeintaan kuuteen tämännäköiseen yksikköön.

Helsingin kauppakorkeakoulun, Helsingin yliopiston ja Tampereen yliopiston kansantaloustieteen laitokset ovat viroiltaan likimain tämän kokoisia. Turun kaupungissa alan resurssija on myös suunnilleen saman verran yhteensä Turun kauppakorkeakoulussa ja Turun yliopistossa, samoin ruotsinkielisissä yksiköissä Svenska Handelshögskolanissa ja Åbo Akademiassa yhteensä. Loput kansantaloustieteen resurssit muodostaisivat yhden suunnilleen samansuuruisen yksikön, mutta ne sijaitsevat viidellä paikkakunnalla: Joensuussa, Jyväskylässä, Oulussa, Rovaniemellä ja Vaasassa. Lisäksi kansantaloustieteen virkoja on yksiköissä, joissa ei pääaineenkoulutusta anneta, (esim. Lappeenrannan teknillisessä korkeakoulussa, HY:n oikeustieteellisessä tiedekunnassa ja maa- ja metsätaloustieteellisessä tiedekunnassa, jne.).

Kansantaloustieteen koulutuksen tehostamiseksi parhain ratkaisu olisi säilyttää kolme suurinta laitosta (HKKK, HY ja TaY), yhdistää Turun suomenkieliset laitokset (TKKK ja TY) ja

⁹ Olisi houkuttelevaa esittää jokin minimisumma tämän kokoisen yksikön määrärahatarpeesta tekstissä mainittujen henkilöresurssien kustannusten lisäksi. Tällaisen arvion tekemiseen työryhmällä ei kuitenkaan ole ollut mahdollisuuksia. Kirjamääräraha on kriittinen maisterikoulutuksen resurssi. Jokaisessa yksikössä tulee olla tärkeimmät aikakauskirjat ja merkittävimmät working-paper-sarjat. Näiden lisäksi jonkinverran myös tutkimuskirjallisuutta tulee hankkia vaikka opiskelijat saataisiinkin itse ostamaan keskeiset kurssikirjat. Ellei maisterikoulutukseen osallistuvia laitoksia voida fyysisesti koota samoille paikkakunnille (tai edes samalla paikkakunnalla) tarvitaan kokonaisuutena huomattavasti suuremmat kirjamäärärahat.

ruotsinkieliset laitokset (SHH ja ÅA)¹⁰, sekä koota loput alan resurssit yhteen paikkaan. Koulutusta ja tutkimusta tehostaisi edelleen HKKK:n ja HY:n laitosten toimiminen samoissa tiloissa pääkaupunkiseudulla. Lisäksi tulisi kunkin korkeakoulun sisällä eri yksiköissä irrallaan olevat yksittäiset kansantaloustieteen ja sille läheiset virat keskittää samaan laitokseen. Tällaiseen tehostamiseen suurimmat mahdollisuudet lienevät Helsingin ja Tampereen yliopistoissa¹¹.

Nämä kuusi yksikköä voisivat yhteensä ottaa vuosittain 350 opiskelijaa maisterintutkintoon, mahdollisesti, niinkuin edellä jo mainittiin, yhteishaun kautta. Maisterintutkinnon aloituspaikkojen mitoituksessa on varauduttu siihen, että arviolta noin kolmasosa aloittavista tyytyy kandidaatintutkintoon, vaihtaa maiste-

¹⁰ Teoreettinen mahdollisuus tietysti olisi myös kaksikielisten laitosten kokoaminen Turussa ja Helsingissä, jolloin laitosten kokonaismääräksi tulisi vain viisi. Tähän emme kuitenkaan ota kantaa.

¹¹ Helsingin yliopiston arviointiryhmän raportissa "Universitas Renovata" (Helsinki 1993) toivotaan yhteistyömahdollisuuksien selvittämistä kansantaloustieteen laitoksen ja maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan taloustieteitä sivuavien laitosten välillä, erityisesti ympäristöalan opetus mainitaan eksplisiitisti. Ympäristötalouden keskeinen perusmetodologia on kehitetty kansantaloustieteen piirissä, joten luonteva ympäristötalouden virkojen sijaintiympäristö olisi kansantaloustieteen laitos. Sama pätee myös maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa olevaan kodin taloustieteeseen, jonka perusmetodologia myös on kansantaloustiede. Tampereen yliopistossa kunnallistalouden opetus on omassa laitoksessaan, samoin finanssihallinnon ja julkisyhteisöjen laskentatoimi omassaan. Niiden tiedepohja on kansantaloustiede. Samoin omassa laitoksessaan ovat taloustieteen tueksi perustetut matematiikan ja tilastotieteen virat. Koordinaation mahdollisuuksia näin olisi.

rintutkinnon pääainetta tai keskeyttää opinnot.¹²

Edelläesitetyn ratkaisun suuri ongelma, johon emme ota kantaa on, mihin paikkaan viisi pienintä suomenkielistä yksikköä tulisi koota. Se voisi ratketa sen mukaan, kuinka hyvät reunaehdot ja tuen kyseinen yliopisto on valmis valtakunnan kuudennelle kansantaloustieteen koulutusyksikölle tarjoamaan. Tärkeätä on kansantaloustieteen resurssien takaamisen lisäksi myös se, miten hyvin välttämättömät sivuaineet – matematiikka, tilastotiede ja muut yhteiskuntatieteet ja mahdolliset soveltavat tieteet (esim. liiketaloustiede) – kyseisessä yksikössä ovat edustettuina.

Toinen tämän ratkaisun suuri ongelma on se, että kansantaloustieteen laitoksilla on jokaisessa korkeakoulussa merkittävä asema sekä sivuainevalikoimaa rikastamassa että tuomassa pohjaa korkeakoulun alueelliselle palvelutehtävälle, joka 1990-luvun laman oloissa entistäinkin korostuu. Korkeakoulujen koulutus-tehtävä on muuttumassa. Enää ei voida ajatella, että julkisella sektorilla ja elinkeinoelämän ja

¹² Maisterinkoulutuksen tehostamisen voi arvioida vähentävän keskeyttämiä ja pääaineen vaihtoja. Jos nykyisin yleisimpien koulutusyksikkökohtaisten opiskelijavalintojen sijaan saataisiin alakohtaiset valinnat, tai peräti yhteishaku ja yhteisvalinta, voisi odottaa keskeyttämisten ja pääaineen vaihtojen edelleen vähenevän. Tätä odotusta tukevat kokemukset Joensuun yliopistosta, jossa vuosikautia ainoana laitoksena opiskelijat on valittu tiedekunnan yleisestä hausta riippumattomasti suoraan kansantaloustieteen koulutusohjelmaan (HY:ssä samaan menettelyyn on siirrytty tänä vuonna). Joensuun yliopistossa kansantaloustieteen koulutusohjelmaan on vuosittain siirtynyt enemmän muista koulutusohjelmista kuin siitä muihin. Muissa yksiköissä siirtymät ovat olleet vahvasti toisin päin. Esimerkiksi TaY:ssä valinta kansantaloustieteen koulutusohjelmaan ekonomin tutkinnon yhteishaussa on tuottanut jatkuvia ongelmia.

yhteiskunnan suurissa yksiköissä on valmiita työpaikkoja akateemisen loppututkinnon suorittaneille. Akateemiseen koulutukseen tulee kaikkialla sisällyttämään valmiuksien hankkiminen oman työpaikkansa luomiseen. Tämä edellyttää talouden ja sen toimintamekanismien tuntemista joten kansantaloustieteen kysyntä korkeakouluissa tulee selkeästi lisääntymään.

Edelläkuvatuista syistä johtuen on odotettavissa, etteivät kansantaloustieteen laitosten ja/tai virkojen pakkosiirrot onnistu. Mikään yliopisto ei halua luovuttaa kansantaloustieteen laitostaan eikä yksikään laitos (tekemämme kyselyn mukaan) ole halukas lopettamaan itsenäisyyttään eikä maisterinkoulutusta. Kun nykyisin korkeakouluilla on omassa vallassaan perustaa ja lakkauttaa virkoja, on odotettavissa, että jos kansantaloustieteen virat jostain ulkopuolisella käskyllä siirretään, niiden tarve pakkottaa perustamaan ne uudelleen.

Huonompi ratkaisu kuin edellämainittu mutta parannus nykyiseen erityisesti koulutuksen kustannusten säästämiseksi ja maisterinkoulutuksen monipuolisuuden ja laadun takaamiseksi olisi kansantaloustieteen laitosten koulutusyhteistyön tiivistäminen. Maisterinkoulutusta annettaisiin vain 5-6 koulutusyksikössä. Osa voisi sijaita hajautettuina eri korkeakouluihin eri paikkakunnillakin, koulutusyhtymänä suunnitellun yhteistyön ja koordinaation alaisena. Tämä koskisi erityisesti eri paikkakunnilla sijaitsevia pieniä yksiköitä: viittä edellä mainittua pienintä suomenkielistä laitosta ja ehkä myös alan ruotsinkielistä koulutusta.

Yhteistyö on erityisesti tarpeen syventävien opintojen vaihtoehtojen järjestämisessä. Se vähentää myös huomattavasti kustannuksia. Esimerkiksi syventävien opintojen erikoiskursseja voisi järjestää lukukausien loppu- ja alkuvaiheissa periodiopetuksena korkeakoulujen tutkimusasemilla samanaikaisesti useamman korkeakoulun opiskelijoille, jolloin päästäisiin kokonaiskustannusten huomattaviin säästöi-

hin¹³.

3. Jatkokoulutuksen järjestäminen

Kansantaloustieteen alalla jatkokoulutus on järjestetty suhteellisen hyvin. Jo nyt suurin osa jatkokoulutuksen vakavasti ottavista suorittaa keskeiset kurssit *kansantaloustieteen valtakunnallisessa jatkokoulutusohjelmassa* (KAVA) tai ulkomaisissa tohtoriohjelmassa. Kaikki kansantaloustieteen laitokset ovat mukana neljättä vuottaan toimivassa KAVAssa. Ohjelmassa järjestetään vuosittain mikro- ja makrotalousteorian kurssit ja 4-5 erikoiskurssia, joiden

¹³ Seuraavassa esitetään yksinkertainen laskelma yhden syventävien opintojen erikoiskurssin järjestämisen kustannuksista nykyiseen tapaan kussakin pienessä yksikössä erikseen verrattuna tekstissä hahmoteltuun yhteistyömalliin:

a) professoritasoinen luennoitsija pitää 32 tunnin erikoiskurssin viidelle opiskelijalle periodiopetuksena 5 päivänä, majoitus yliopiston vierashuoneessa, matkat, päivärahat ja luentopalkkio sivukuluneen yhteensä mk 22 000:-, sama viidessä yliopistossa, kustannukset yhteensä mk 110 000:-.

b) vastaava periodiopetus pidetään esim. Joensuun yliopiston Mekrijärven tutkimusasemalla, 25 opiskelijalle, joista viisi tulee Rovaniemeltä, Oulusta, Vaasasta, Jyväskylästä ja Joensuusta kustakin, opiskelijoiden matkakustannukset 7000:-(junamatka toisessa luokassa edestakaisin, opiskelijoiden majoituskustannukset 5000:- (majoitus ja täyshoito Mekrijärvellä 40mk/vrk opiskelijalle), nämä lisäkulut yhden luentosarjan kustannuksiin ovat 12 000:- eli yhteensä mk 34 000:-.

Kaikkia syventävien opintojen kursseja ei ole mielekästä järjestää näissäkään yhteisesti. Mikro- ja makrotaloustieteen sekä ekonometrian runkokurssit luonnistuvat parhaiten pitkälle jaksolle ajoitettuna, jolloin omaksumiselle ja harjaantumiselle jää aikaa. Yksiköillä on insenttiivit kehittää juuri näitä kursseja, jotka luovat pohjan jatkokoulutukselle. Yliopistojen tulisi järjestää erikoiskursseja yhdessä KAVAn kanssa.

aiheet vaihtelevat. Erikoiskurssien luennoitsijat ovat ulkomaisia aiheensa eturivin tutkijoita. KAVAn toisena tärkeänä toimintamuotona ovat seminaarit, joita tällä hetkellä on yhdeksästä eri aihepiiristä. Seminaarit, joissa jatko-opiskelijat esittelevät tutkimuksensa edistymistä, kokoon-tuvat 1-2 kertaa vuodessa. Mukana on myös ulkomaisia tutkijoita ja KAVA osallistuu pohjoismaiseen koulutusyhteistyöhön.

KAVAn organisaatio on rakennettu keveäksi. Siihen kuuluu budjettivaroin palkattu johtaja, amanuenssi ja osapäiväinen toimistos sihteeri. Helsingin yliopisto on vastannut amanuenssin palkkauksesta ja toimitiloista, muut korkeakou-lut ovat rahoittaneet KAVAn opetustoiminnan muut menot vuosina 1975-1990 suoritettujen jatkotutkintojen suhteessa.

Ongelmana on ollut se, että KAVAn tulevien jatko-opiskelijoiden pohjakoulutus on ollut heterogeenista. Kansantaloustieteen jatko-opiskelun ongelma on myös se, että opiskeli-joilla muualla kuin Helsingissä ei ole mahdolli-suutta työskennellä suuremmassa tutkijayhteisössä. Maisterikoulutuksesta vastuussa olevien yksiköiden koon suurentamisella ja muilla edelläesitetyillä maisterikoulutuksen kehittä-misehdotuksilla on KAVAn pohjaa vahvistavia vaikutuksia. Ne luovat jatkokoulutuskelpoisempia maistereita. Myös mahdollisuuksia jatko-opiskeluun ja erityisesti väitöskirjan tekoon suuremmassa tutkijayhteisössä tulee voimakkaasti edistää. Suurempien tutkijayhteisöjen muodostaminen on tärkeää myös kansantaloustieteellisen tutkimuksen kannalta. Kehittämisp-rosjektilla ei ole ollut resursseja eikä aikaa syvällisesti paneutua tutkimuspoliittisiin kysymyksiin, mutta toteamme kuitenkin, että korkeatasoisen koulutuksen ehdottomana edellytyksenä on kansainvälisen tason tutkimus, jonka edistäminen on ehdoton lähiainojen prio-riteetti.

Lisäksi ehdotamme, että jatkokoulutettavien määrää kansantaloustieteen alalla rajoitetaan niin, että vuosittain otetaan valtakunnallisen

haun kautta enintään 30-35 uutta jatko-koulutettavaa¹⁴, jotka valtakunnallinen valin-talautakunta valitsee.

Jatkokoulutettavien määrän rajoittaminen on tärkeää koulutuksen tehostamiseksi ja myös insentivien luomiseksi sekä opiskelijoille että kansantaloustieteen laitoksille. Myös jatko-opiskelijoiden ohjauksen ja rahoituksen järjes-telyt edellyttävät rajoittamista. Näin valitulle joukolle pystyttäisiin nykyistä paremmin takaa-maan asiantunteva ohjaus ja täysiaikaisen jatko-opiskelun mahdollistava rahoitus, jos esim. Suomen Akatemian kansantaloustieteen alan apurahoista, tutkimusassistentuureista ja nuoremman tutkijan toimista, korkeakoulujen tutkimusstipendeistä (jopa assistentuureista) ja yksityisten säätiöiden jatkokoulutusstipen-deistä, muodostettaisiin jatkokoulutuksen rahoituspooli. Valtakunnallinen valinta olisi selkeä meriitti rahoituksen saamiseksi poolista.

4. Yhteenveto

Yhteenvetona kansantaloustieteen alan kehittämisprojekti ehdottaa, että Korkeakouluneu-vosto suosittelisi kansantaloustieteen alalle seuraavaa:

– Perustutkinto kansantaloustieteen alalla on maisterin tutkinto. Kandidaatintutkinto annetaan sitä haluaville maisterintutkinnon sisällä ja vain niillä laitoksilla, joissa maisterikoulutusta annetaan.

– Kansantaloustieteen valtakunnalliset resurs-sit riittäisivät yhteen kansainvälisellä tasolla määrällisesti merkittävään koulutus- ja tutkimusyksikköön tai kahteen ruotsalaista keski-kokoa olevaan laitokseen. Välitavoitteeksi voisi ottaa 5-6 maisterinohjelmaa, niin että kullakin maisterintutkinnosta kansantaloustieteessä vas-

¹⁴ Ajatus on, että steady-state-tilassa kullakin professorilla on ohjattavanaan 2-3 väitöskirjaa tekevää jatko-opiskelijaa, mikä on kansainvälisesti verrattuna keskitasoa.

taavalla yksiköllä tulee olla minimiresursseina

- 6-7 professoria (täys- tai apulaisprofessoria)
- 2-3 yliassistenttia ja/tai lehtoria
- 6-7 assistenttia
- 4 avustavaa henkilöä sekä tarpeellinen määrä perusvoimavaroja.

– Kansantaloustieteen koulutuksen tehostamiseksi parhain ratkaisu olisi säilyttää kolme suurinta laitosta (HKKK, HY ja TaY), yhdistää Turun suomenkieliset laitokset (TKKK ja TY) ja ruotsinkieliset laitokset (SHH ja ÅA), sekä koota loput alan resurssit yhteen paikkaan. Koulutusta ja tutkimusta tehostaisi edelleen HKKK:n ja HY:n laitosten toimiminen samoissa tiloissa pääkaupunkiseudulla. Lisäksi tulisi kunkin korkeakoulun sisällä eri yksiköissä irrallaan olevat yksittäiset kansantaloustieteen ja sille läheiset virat keskittää samaan laitokseen.

– Huonompi kuin edellämainittu ratkaisu, mutta kuitenkin parannus nykyiseen erityisesti

koulutuksen kustannusten säästämiseksi ja maisterinkoulutuksen monipuolisuuden ja laadun takaamiseksi olisi kansantaloustieteen laitosten koulutusyhteistyön tiivistäminen.

– Kansantaloustieteen maisterikoulutusta annettaisiin HKKK:ssa, HY:ssä ja TaY:ssä sekä kolmessa kansantaloustieteen maisterikoulutusta varten muodostettavassa koulutusyhtymässä, jotka sijaitsevat seuraavissa korkeakouluissa: (TKKK ja TY), (SHH ja ÅA) sekä (JoY, JY, LY, OY ja VY). Kussakin koulutusyhtymässä kansantaloustieteen maisterikoulutus, erityisesti sen syventävät opinnot suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyön ja koordinaation alaisena. Vuosittainen sisäänotto alalle on 350 uutta opiskelijaa.

– Jatkokoulutukseen otetaan 30-35 uutta opiskelijaa vuosittain valtakunnallisen haun kautta. Jatkokoulutukseen valittujen rahoittamista varten olisi nykyisistä alan resursseista muodostettava erityinen rahoituspooli.